

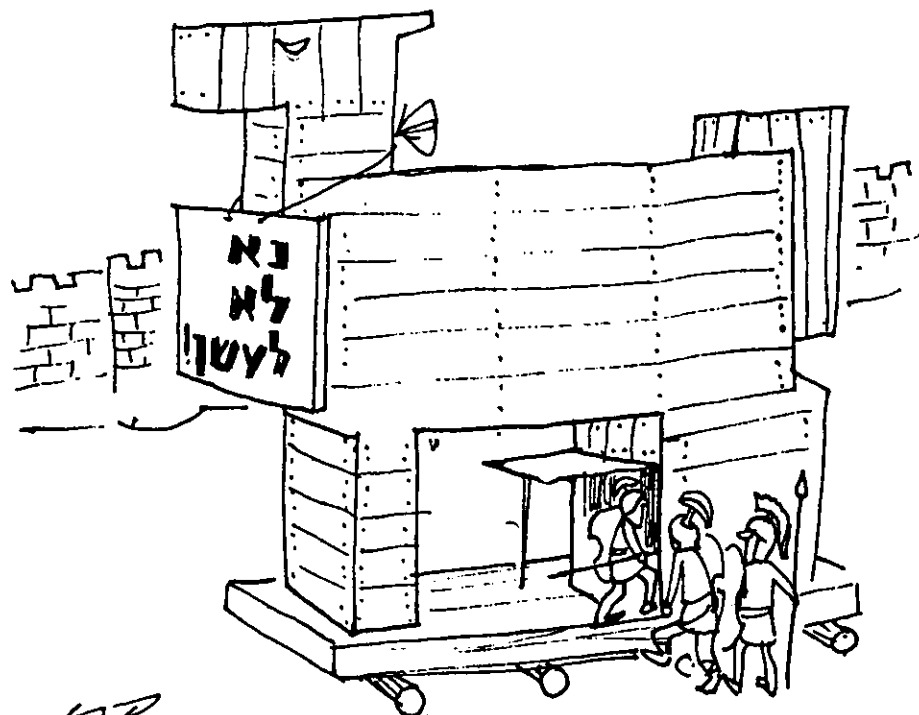
השוטר הצבאי בראי קשייו

דמעות גדולות עמדו בעיניה של חדוה בת השמונה-עשרה, טר"שית בחיל המשטרה-הצבאית, שעה שישבה במשרדו של מפקד היחידה. היתה זו נערה בלונדינית, בישנית, בת יחידה להורים אמידים, אשר התגיסה לצה"ל עם סיום לימודיה בבית-ספר תיכון וטרם נתנסתה בקשיי החיים. „אני לא יכולה לגשת לחיילים ולהגיש נגדם תלונות, לא חונכתי לכך, זה נוגד את האופי שלי... אני מבינה שהצבא דורש זאת ממני, אבל אני לא מסוגלת לכך...”

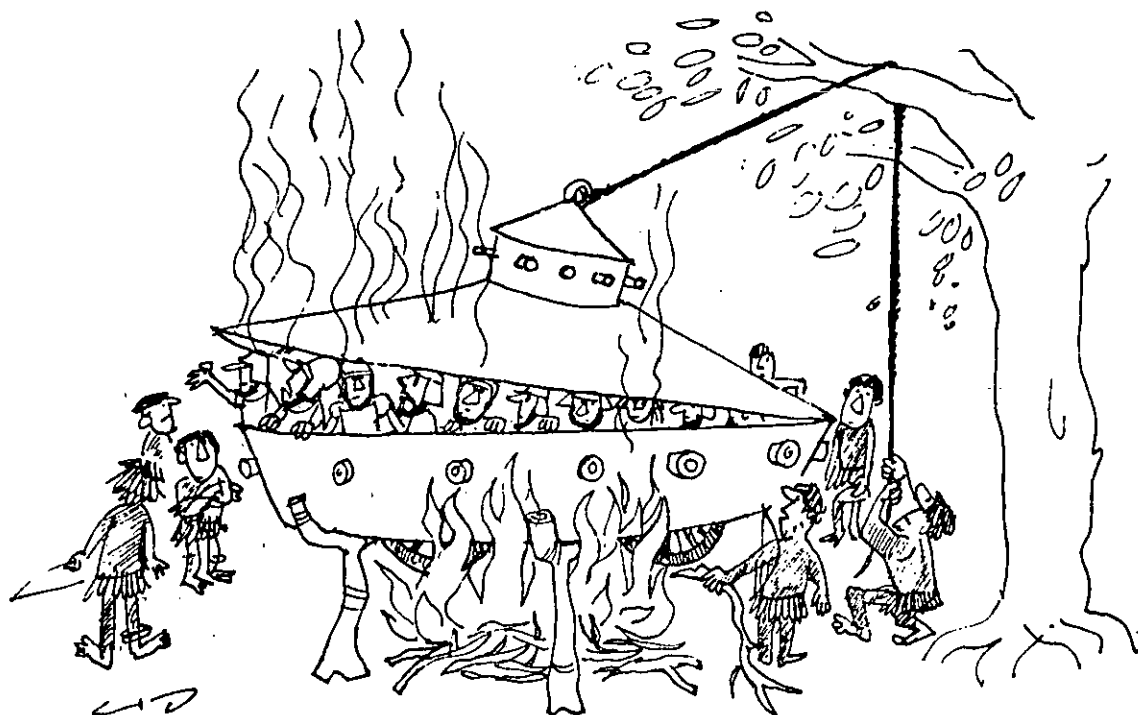
במטפחת שבידה מחתה מדי פעם את דמעותיה, כשהיא מנסה למצוא את המלים הנכונות; לשכנע, לבקש... אולי בכל זאת ניתן למצוא בשבילה תפקיד אחר, למשל פקידות. אולי יעבירה ליחידה אחרת... אולי ימצא תפקיד כלשהו כדי שלא תצטרך לעסוק בתפקידי טור... אולי...

בתקופת לימודיה בבסיס-ההדרכה לא חשה בבהירות את הקשיים העומדים בפני השוטרת, אך כשהוצבה ליחידה ושובצה לתפקידי טור — נזדעזעה. מבטי החיילים, הערותיהם, הלגלוג, הכובע והתלבושת המיוחדים והבולטים — כל אלה דיכאו אותה ולא נתנו לה מנוח. היא חשה עצמה לכודה במדים של שוטרת צבאית והתבישה לשאת עיניה בשעת ביצוע תפקידיה. היא, שתמיד היתה נחבאת אל הכלים, נדרשת עתה לגשת לחייל, לבקש את מסמכיו ולהגיש נגדו דו"ח-עבירה. למול סערת רגשות זו מנסה מפקדה לגייס את הגיונה.

„המשמעת”, מסביר הוא לה, „היא בבתי-עינו של כל צבא. כל מעשי המשטרה-הצבאית באים לשרת מטרה זו: אנו, רק את טובת צה"ל מבקשים. הפקודות שעל ביצוען אנו מפקחים — אינן שרירותיות; הן לא הומצאו על-ידינו

סוס טרויה

אפילו ליאונרדו דא וינצ'י עצמו לא העלה על דעתו את האפשרויות המופלאות הטמונות בטנק — פרי אמצאתו הגאונית — שעה שהטנק נופל בידי אוכלי-אדם.

„פטריה כזאת ענקית עוד לא ראית!”

כדי לרדוף חיילים. אלו הן פקודות שהמטה הכללי קבע אותן כיון שמצא שהן חיוניות למשמעת טובה. אילו היה הצבא חושב שעבודתנו מיותרת, לא היה דורש זאת מאתנו. כל חייל בצה"ל יקר; ואם החליטו כי בין החיילים יהיו גם כאלה שיעסקו בתפקידי המשטרה-הצבאית, הרי הדבר הנו פרי שיקולים מעמיקים. הדו"ח שצאת או חברותיך תגשנה נגד חייל מתרשל, יעזור למפקדו לדעת כיצד מתנהג פקודו מחוץ ליחידה. אנו נלחמים בנגע תאונות הדרכים, אשר הפיל חללים יותר מאשר הפיל האויב במלחמת-העצמאות ובמבצע סיני גם יחד. האם גם תפקיד זה אינו חשוב בעיניך? רק הכרח הנפשי להיות שוטרת טובה תתן לך את הכוח הנפשי להיות שוטרת טובה ולהתגבר על קשייך. דעי לך, הוסיף, "כי אנו מגישים דו"ח על אי-חבישת כובע לא מפני שהחייל אינו נראה יפה ללא כובע אלא מפני שאותו חייל אינו ממלא אחר פקודות הצבא. המשמעת נבנית מפרטים קטנים ודין פרוטה כדין מאה..."

כאלה וכאלה היו הדברים עליהם דובר בראיון, אך המאבק בלבה של חדוה לא תם. חדוה יצגה רק בעיה אחת — הקושי הנפשי של נערה צעירה שהלבישה מדי משטרה-צבאית. אולם קושי זה הוא רק חלק ממערכת קשיים בפניהם עומדים חבריה וחברותיה לחיל — וטוב כי נדע קשיים אלה.

כל בן-אדם, או בת-חיה, מבקשים להיות אהודים על זולתם ואילו השוטר הצבאי המגיש דו"ח, העוצר נהג עברין, האוסף חייל רשלן למבצע תספורת, אינו אהוד על ציבור החיילים ונתון ללעגם. הכינויים "בראסו", "צח-צח", הנם חלק משמות הגנאי הנהוגים בין החיילים ואשר מטרתם לעקוץ את השוטר והשוטרת. בעיר מצטרפת לחוסר האהדה של החיילים גם התגרות והפרעה מצד קהל אזרחי. חוליה בת שני שוטרים העוצרת חייל ברחוב ובודקת את מסמכיו מוקפת מיד קהל סקרנים והולכי בטל, לובשי ג'ינס ובעלי צווארונים מוגבהים, המשמיעים הערות ודברי לגלוג, כגון: "עזוב אותו, בראסו! תתבייש, מה אתה רוצה מחייל קרבי?!" אל תתן לו את המסמכים, צפצף עליו! "וכו". זוג השוטרים נאלץ להתעלם מהדברים ולהמשיך בתפקידו. ארע גם שמאן דהו חבט-לו לשוטר על כובעו או עזר לחייל להמלט. קהל זה משוכנע שאין לשוטר הצבאי כל אפשרות להגיב על התנהגותו הפרועה. לשוטר ישנה מרות רק על חיילים ואין לו מה לומר — כך טוענים הם — לאזרח. החוק אמנם מעניק לשוטר את האפשרות לעצור אזרח המפריע לו במילוי תפקידו, או לדרוש

מאזרח, איש-מילואים, כי יציג בפניו את תעודת המילואים. אולם כאשר הוא וחברו בודדים במערכה הרי אין כל משמעות לסמכויות ללא כוח-ביצוע. לא אחת חזרו שוטרים מפעולת מעצר עריקים כשחולצותיהם קרועות ושעוניהם שבורים כתוצאה מקטטה והתערבות השכנים.

קשיים מסוג אחר קיימים בתחומי המגע שבין השוטר הצבאי לקצין. מטבע הדברים שהמשטר הצבאי מכיר בסולם הדרגות וביחידה צבאית לא יעלה על דעתו של רב"ט להגיש דו"ח נגד קצין שאינו חובש את כובעו. אף השוטר מתחנך בבסיס ההדרכה להכיר בסולם הדרגות ובסמכויות של בעל דרגה גבוהה ממנו. בהלכה מקודשת זו מצוי חריג: החוק מעניק לשוטר צבאי בדרגת טר"ש ורב"ט סמכות לדרוש מקצין את מסמכיו, להגיש נגדו דו"ח-עבירה ובמקרים מסוימים אף לדרוש ממנו להתלוות אליו לבסיס המשטרה-הצבאית. כאשר שוטר צבאי בדרגת רב"ט פונה לקצין ומבקש את מסמכיו, עקב עבירה או לשם ביקורת, נוצר מצב לא נוח ובלתי טבעי. לא אחת מנסה הקצין, כתגובה, לגעור בשוטר ולהוכיחו; הוא דורש כי השוטר יחזור ויצדיע כהלכה וכיוצא באלה, והשוטר עונה, לא-אחת, בחוצפה מרגיזה. זה התוצאה: קבילת הקצין על השוטר ודו"ח מפורט של השוטר על יחס הקצין אליו. בערבי יחידה מסבירים לשוטר את החובה להקפיד על נימוסים צבאיים, אוסרים עליו להטיף מוסר, מלמדים אותו לדבר בנימוס ומנסים גם

להסביר לשוטר שאסור לו להגיב על הערות ושתפקידו מצטמצם במילוי הפרטים העובר דתיים בדו"ח. ברם, גם במקרה כזה קובל הקצין על השוטר וטוען כי הלז התנהג בחוצפה. הוא אינו עונה כאשר מדברים אליו, כאילו אין הדברים מכוונים אליו. והרי שני סיפורי מעשה קצרים: אירע ונקלעתי לשער אחד המחנות הבסיסיים,

בו נערכת ביקורת כניסה ויציאה על-ידי שוטרים צבאיים. קיימות הוראות כי אין להיפוך את השער לתחנת-ההסעה, כדי למנוע עיי-כוב התנועה במקום ועמידת חיילים ליד השער, דבר המפריע לשוטרים במילוי תפקידם. בהעצר הרכב שלי ליד השער, ניגשו אלי שני קצינים זוטרים וביקשו לעלות על המכונית. השוטר קרב אלי וסיפר כי כל הסבריו לקצינים על חובתם לעבור לתחנת-ההסעה הקרובה לא נשאו פרי — הם פשוט מתעלמים מדבריו. פניתי אל הקצינים ובי-קשתי מהם לגשת לתחנת-ההסעה. המשכתי לנסוע ועקבתי בראי אחר המתרחש. בשער ואמנם הקצינים לא זזו ממקומם ואילו תנועות ידיהם העידו על סערת רוחות שפרצה. חזרתי לשער המחנה ושם נסתבר כי מיד לאחר שנסעתי פנה השוטר הצבאי אל הקצינים ואמר: "שמעתם מה שאמר לכם המפקד, עופו מכאן!" — כשהוא מצביע ביד מושטה לעבר תחנת-ההסעה.

מקרה שני ארע כאשר בבוקרו של יום ראיתי את חברי הקצין עובר עבירת תנועה וממשיך בדהירה למחנה. צלצלתי אליו ואמרתי לו: "ידידי, האם אתה נהגת הבוקר בטנדר מס'...?" "כן", השיב, "ובכן, הוגש נגדך דו"ח על עבירת תנועה כזאת וכזאת...". "אני?!" משיב לי עמיתי בפליאה רבת, "הגיע הזמן שתחנך את השוטרים שלך. הרי אתה מכיר אותי שהנני נהג זהיר". לאחר שגיליתי לו שאני הוא השוטר שהגיש את הדו"ח, השתררה הפסקה קצרה בשיחה הטלפונית וידידי ערך תפנית של מאה-ושמונים מעלות: "אתה צודק", השיב, "הבוקר באמת מיהרתי, הייתי צריך להיות במחנה, חיכו לי... הרי אתה מכיר אותי שבדרך-כלל אני נהג זהיר..."

ביחידתו נתון השוטר הצבאי למשמעת חמורה, הוא נדרש להקפיד ולמלא בקפדנות אחרי כל הוראה. שעות עבודתו העיקריות אינן כשעות העבודה המקובלות. השוטר עוצר ערי-קים אחר חצות, מסייר באופנועו השכם בבוקר ומאוחר בערב, יוצא לסיורים בערבים עת רבים הם החיילים היוצאים להתבדר, נמצא כשבתות במחסומי ביקורת-רכב וניצב בתח-נות-ההסעה בערבי חג עד אשר יסעו כל החיילים. בתנאים אלה זכאים השוטר והשוטרת לסיוע המפקדים על כל דרגותיהם. ראית השוטר כחייל שהוטלה עליו משימה והרצון לסייע לו במילוי משימתו, גילוי יחס חיובי לסיוע שמגיש השוטר לנושאי המשמעת ועידודו בשעת הצורך — כל אלה יתרמו, ללא ספק, להרמת קרן המשמעת ולחיווק ידי העוסקים בה. סא"ל יעקב מרקוביץ